

ІКТ-КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

Ключові поняття феномена (Л.О. Базиль)

В умовах сьогодення неминучим процесом професійної діяльності кожної особистості є використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Проте більшість сучасників не усвідомлюють їх сутності. Так, у публікаціях трапляється підміна понять *інформаційно - комунікаційні технології* і *інтерактивні технології*, що призводить до методологічної і теоретичної плутанини, а отже, до помилок у практичній! освітній діяльності. Ученими доведено, що професіоналізм учителя ґрунтується на синтезі предметно-методичної, психолого-педагогічної та ІКТ-компетенцій.

Низку наукових публікацій присвячено уточненню понять «компетенція» і «компетентність». Аналіз і усвідомлення поширених у сучасній педагогічній освіті і науці підходів до формулювання дефініцій означених категорій дає змогу сформулювати найбільш універсальні і прийнятні визначення:

- **компетенція** — сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності) щодо певного кола предметів і процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності;
- **компетентність** — володіння особистістю певною компетенцією чи їх сукупністю, що включає її особисте ставлення до компетенції та предмета діяльності;
- **компетентнісний підхід** — це підхід, що акцентує увагу на результатах освіти, причому результатами вважається не сукупність засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різноманітних проблемних ситуаціях.

З огляду на активне використання ІКТ у всіх сферах людської діяльності, зокрема в освіті, постала необхідність виокремлення ІКТ-компетентності в загальній структурі особистісно-професійного профілю педагога. Різноманітні питання, пов'язані зі змістом, структурою ІКТ-компетентності, особливостями її формування і застосування в конкретному освітньому середовищі тощо, перебувають у центрі наукових інтересів вітчизняних (Н.М. Попович, Л.Г. Совко, ОМ. Спірін) та зарубіжних науковців (В.В. Котенко, СЛ. Сурменко, Р.І. Горохова, Я. Веб (Ian Webb), Т. Довнес (Topi Dowries)), бо в сучасних реаліях розвитку інформаційного суспільства вона стає надто актуальною і визнана європейським співтовариством частиною процесу реформування систем освіти у країнах світу.

У науковому дискурсі **ІКТ-компетентність** визначають як:

- 1) інтегральну характеристику особистості, що припускає мотивацію до засвоєння відповідних знань, здібність до вирішення завдань навчальної і професійної діяльності за допомогою комп'ютерної техніки і використання прийомів комп'ютерного мислення. Формується означена якість поетапно — від вивчення комп'ютера до його застосування як засобу подальшого навчання та професійної діяльності. ІКТ-компетентність є важливим критерієм особистісної зрілості людини (П.В. Беспалое);
- 2) сукупність знань, умінь і досвіду діяльності людини із використанням інформаційних комунікаційних засобів, причому саме наявність такого досвіду є визначальним критерієм щодо виконання людиною професійних функцій (А.А. Єліщров);
- 3) здатність індивіда вирішувати навчальні, життєві, професійні задачі з використанням ІКТ (ОМ. Шилова. МБ. Лебедева)

4) мотивацію, потребу й інтерес до отримання знань, умінь і навичок у галузі технічних, програмних засобів й інформації (Н.В. Насирова);

5) готовність і здатність педагога самостійно і відповідально використовувати ІКТ у власній професійній діяльності (Л.М. Горбі/нова, А.М. Семибратпов).

Українські вчені О.В. Овчарук, М.І. Жалдак, Н.В. Морзе, та ін. дослідили, що ІКТ-компетентність означає спроможність і готовність педагога орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію й оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високо-технологічного інформаційного суспільства. Усвідомлення й узагальнення окреслених результатів наукових досліджень розкриває природу *ІКТ-компетентності* як здатності використовувати інформаційні та комунікаційні технології для здійснення інформаційної діяльності (пошуку, визначення, організації, аналізу, створення і поширення інформації) у своїй професійній сфері. Відтак *ІКТ-компетентність учителя-предметника* — це інтегрована особистісно-професійна якість, що передбачає досконале володіння вчителем різними інформаційними і комунікаційними технологіями й уміння ефективно та раціонально використовувати їх у педагогічній діяльності.

Означена якість забезпечує:

- здійснення інформаційної діяльності щодо добору, опрацювання, збереження й передавання інформаційного ресурсу;
- оцінку і реалізацію можливостей електронних видань освітнього призначення та інформаційного ресурсу освітнього призначення, розміщеного в мережі Інтернет;
- організацію інформаційної взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу й інтерактивним засобом, що функціонує на базі засобів ІКТ;
- здійснення навчальної діяльності із використанням засобів ІКТ в аспектах, що відображають особливості конкретного навчального предмета.

Однак у використанні інформаційних технологій учителям-предметникам слід пам'ятати, що комп'ютер — це всього лише інструмент, застосування якого має органічно вписуватись у систему навчання, сприяти досягненню поставлених цілей і завдань уроку. Комп'ютер не може замінити живе спілкування, вчителя або підручник, але докорінно змінює характер педагогічної діяльності. Як наслідок, у вчителів з'являється методична проблема викладання навчальних предметів із допомогою ІКТ — «Як краще показати навчальний матеріал?», на відміну від традиційної — «Як краще розповісти матеріал?».

Загальновідомо, що засвоєння знань шляхом активного діалогу з персональним комп'ютером є більш ефективним і цікавим для учня процесом, ніж вивчення сторінок підручника. Крім того, за допомогою навчальних програм учень має можливість моделювати реальні процеси, тобто бачити причини і наслідки, розуміти їх сенс. Комп'ютер також дає змогу усунути одну з найважливіших причин негативного ставлення до навчання — неуспіх, зумовлений нерозумінням суті проблеми, значними прогалинами у знаннях.

Як правило, включення у процес навчання ІКТ робить урок цікавим і захопливим, створює у дітей бадьорий робочий настрій, полегшує подолання труднощів у засвоєнні навчального матеріалу. Різноманітні моменти застосування ІКТ підтримують і посилюють інтерес дітей до навчального предмета.

Отже, комп'ютер може і повинен розглядатися як потужний засіб розумового розвитку дитини, а наявність кваліфікованих учителів із високим рівнем ІКТ-компетентності — як один із важливих чинників продуктивності й ефективності навчально-виховного процесу.